

CBAM chính thức vận hành: “Hộ chiếu carbon” trở thành phép thử lớn với hàng hóa Việt Nam

05:59 02/01/2026

Khi thương mại toàn cầu bước vào giai đoạn tái định hình theo hướng phát triển xanh, “hộ chiếu” để hàng hóa thâm nhập các thị trường lớn không còn là lợi thế về giá hay sản lượng, mà ngày càng gắn chặt với dấu chân carbon trong suốt vòng đời sản phẩm.

Lộ trình triển khai Cơ chế điều chỉnh biên giới carbon (CBAM) của Liên minh châu Âu (EU) là minh chứng rõ nét cho xu thế này, đặt doanh nghiệp xuất khẩu, trong đó có Việt Nam, trước một phép thử khắt khe về năng lực chuyển đổi xanh.

Từ ngày 1/1/2026, CBAM bước vào giai đoạn thực thi chính thức.

Từ ngày 1/1/2026, CBAM chính thức bước vào giai đoạn thực thi, cho phép EU áp thuế bổ sung đối với một số nhóm hàng hóa thâm dụng carbon. Điều này đồng nghĩa với việc chi phí phát thải khí nhà kính sẽ được “tính đủ” vào giá thành sản phẩm nhập khẩu, chấm dứt giai đoạn “hộ chiếu ra thị trường” miễn phí đối với carbon. Không chỉ là một công cụ thuế quan, CBAM phản ánh tư duy kinh tế mới, trong đó trách nhiệm môi trường trở thành điều kiện bắt buộc để tham gia sân chơi thương mại toàn cầu.

Đáng lưu ý, CBAM không còn là câu chuyện riêng của EU. Sau vai trò tiên phong của khối này, nhiều nền kinh tế lớn như Anh, Mỹ, Canada, Australia hay Đài Loan đang nghiên cứu và xây dựng các cơ chế tương tự. Vương quốc Anh dự kiến áp dụng cơ chế điều chỉnh biên giới carbon từ tháng 1/2027, cho thấy “làn sóng carbon” đang lan rộng và định hình luật chơi mới trong thương mại quốc tế.

Với Việt Nam, ngành thép được đánh giá là lĩnh vực chịu tác động mạnh nhất từ CBAM do đặc thù phát thải cao. Phần lớn các mặt hàng sắt thép thuộc Chương HS 72 sẽ phải chịu thuế CBAM nghiêm ngặt từ năm 2026, ngoại trừ một số mã hàng đặc thù. Trong bối cảnh EU hiện chiếm khoảng 23% tổng sản lượng thép xuất khẩu của Việt Nam, áp lực lên lợi nhuận và khả năng cạnh tranh của doanh nghiệp là không nhỏ.

Ngành thép Việt Nam được đánh giá là lĩnh vực chịu tác động lớn nhất, bởi đây là nhóm hàng hóa có mức phát thải khí nhà kính cao trong quá trình sản xuất.

Ngay cả khi doanh nghiệp không xuất khẩu trực tiếp sang EU, yêu cầu về minh bạch phát thải vẫn lan tỏa theo chuỗi cung ứng. Các nhà nhập khẩu có nghĩa vụ báo cáo và chịu trách nhiệm đối với lượng carbon hàm chứa trong sản phẩm, kéo theo yêu cầu doanh nghiệp Việt Nam phải cung cấp dữ liệu phát thải chính xác, có kiểm chứng. Từ ngày 1/1/2026, nghĩa vụ tài chính gắn với phát thải carbon sẽ trở thành chi phí hiện hữu, khiến giá thành một số sản phẩm thép “Made in Vietnam” gia tăng khi tiếp cận thị trường EU.

Trong giai đoạn chuyển tiếp (10/2023 – 12/2025), dù mới dừng ở yêu cầu báo cáo, nhiều doanh nghiệp đã phải gánh các chi phí tuân thủ đáng kể, từ tư vấn xây dựng báo cáo CBAM đến thiết lập hệ thống giám sát, báo cáo và thẩm định (MRV). Nếu không cung cấp được dữ liệu phát thải minh bạch, doanh nghiệp có thể bị áp mức phát thải mặc định cao, thậm chí tăng thêm tới 30% từ năm 2028 theo các cập nhật mới nhất.

Tuy nhiên, CBAM cũng mở ra cơ hội dài hạn cho ngành thép Việt Nam. Khoảng thời gian đến trước năm 2034 được xem là “cửa sổ chuyển đổi”, thúc đẩy doanh nghiệp đầu tư công nghệ sạch, tối ưu hóa sử dụng tài nguyên, gia tăng tỷ lệ năng lượng tái tạo và nâng cao chất lượng sản phẩm. Việc minh bạch hóa hồ sơ phát thải theo chuẩn quốc tế không chỉ giúp doanh nghiệp duy trì thị phần xuất khẩu mà còn tạo lợi thế tiếp cận tín dụng xanh và các quỹ đầu tư quốc tế, hình thành nền tảng tài chính cho lộ trình trung hòa carbon bền vững trong tương lai.

Nam Sơn (t/h)